

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας

Ευχαριστία, φρέσκο του Vladislav Radujkovic στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Σάββα στη Νέα Υόρκη

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας

Χαρακτηριστικά στοιχεία στη χριστιανική λατρεία

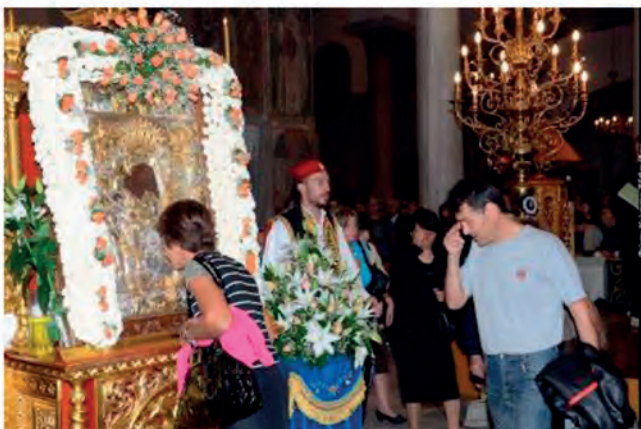
Μέσα στον ναό της ενορίας οι χριστιανοί συγκεντρώνονται για να προσευχηθούν και να συμμετέχουν όλοι μαζί στις ακολουθίες και στα μυστήρια που τελούνται εκεί. Γι' αυτό και ονομάζεται εκκλησιασμός των πιστών, δηλαδή σύναξη και συνάντηση των πιστών με κοινό σκοπό στον ίδιο τόπο, τον ναό, την εκκλησία. Η λέξη **εκκλησία** προέρχεται από το ρήμα **εκκαλώ** που σημαίνει προσκαλώ, συναθροίζω, μαζεύω. Οι πιστοί μαζεύονται, λουτούν, ώστε με την κοινή λατρεία να εκφράσουν την ευχαριστία τους προς τον Θεό, να ζητήσουν την προστασία του, αλλά και να πάρουν την ευλογία του ιδιαίτερα με το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, όπου κοινωνούν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Οι λατρευτικές συνάξεις των πιστών γίνονται την Κυριακή, τις γιορτές αλλά και οποιαδήποτε ημέρα του χρόνου.

Όταν μπαίνουν στον ναό, οι χριστιανοί **ανάβουν το κερί** τους που συμβολίζει και το φως του Χριστού, αλλά και για να δείξουν ότι όπως η φλόγα του ανεβαίνει προς τα πάνω, έτσι και η προσευχή τους πάει προς τον Θεό.

Έπειτα **ασπάζονται τις εικόνες** του αγίου που γιορτάζει, αλλά και του αγίου που είναι αφιερωμένος ο ναός, κάνοντας **το σημείο**

του Σταυρού για να έχουν τη βοήθειά τους. Οι πιστοί κάνουν τακτικά τον Σταυρό τους κατά τη διάρκεια όλων των ακολουθιών όχι μόνο στην αρχή και στο τέλος τους, αλλά και σε άλλα σημεία τους, όπως όταν ψάλλεται ο ύμνος (απολυτίκιο ή τροπάριο) του αγίου, όταν ακούγεται το όνομα της Αγίας Τριάδας, πριν και μετά τη Θεία Κοινωνία.

Η στάση των χριστιανών στις ακολουθίες είναι η **όρθια**, που δηλώνει την Ανάσταση του Χριστού, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και διαστήματα που μπορούν να καθοθούν. Μάλιστα υπάρχουν σημεία σε ορισμένες ακολουθίες όπου οι πιστοί μετά από ευχή του ιερέα ή όταν **θυμιατίζει**, κλίνουν το γόνατο (**γονυκλισία**) ή κλίνουν ελαφρά την κεφαλή τους (**κεφαλοκλισία**) ή κάνουν **μετάνοια** με συμμετοχή όλου του σώματός τους έως κάτω, από σεβασμό στα τελούμενα.

Πολύ σημαντικό όμως στη χριστιανική λατρεία είναι ότι οι πιστοί συμμετέχουν ενεργά στις ακολουθίες με την **ψαλμωδία** και την **κοινή προσευχή**. Οι πρώτοι χριστιανοί στις συνάξεις τους υμνούσαν τον Θεό με ψαλμούς του Δαβίδ και αργότερα άρχισαν να συνθέτουν καινούργιους ύμνους. Από την εποχή εκείνη σώζονται ως σήμερα κάποιοι όπως το «*Φως ιλαρόν...*» στον εσπερινό και το «*Χριστός ανέστη...*» το Πάσχα. Σπουδαίος ύμνος είναι ο «*Ακάθιστος Ύμνος*» προς την Παναγία που ψάλλεται την περίοδο της Σαρακοστής στους Χαιρετισμούς κάθε Παρασκευή βράδυ. Με τους ύμνους προς τον Θεό και τους αγίους οι πιστοί εκφράζουν δοξολογία, παράκληση και ευχαριστία. Στα παλιότερα χρόνια όλα τα τροπάρια και οι ύμνοι, που σήμερα ψάλλονται από τους ψάλτες, ψάλλονταν από ολόκληρο τον λαό.

Τις ακολουθίες συμπληρώνουν τα **αναγνώσματα** από την Αγία Γραφή. Πρόκειται κυρίως για **ψαλμούς του Δαβίδ** που διαβάζονται στις ακολουθίες του εσπερινού και του όρθρου. Ακόμη είναι ο **Απόστολος**, ένα μικρό απόσπασμα (περικοπή) από τις Πράξεις των Αποστόλων ή τις επιστολές της Καινής Διαθήκης που διαβάζει ο ψάλτης αλλά και το **Ευαγγέλιο**, ένα μικρό απόσπασμα (περικοπή) από τα κείμενα των τεσσάρων ευαγγελιστών που περιγράφουν τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού, το οποίο διαβάζει ο ιερέας μπροστά στην Ωραία Πύλη του ιερού του ναού.

Ιδέα για δραστηριότητα

Φανταστείτε ότι είστε ένας επισκέπτης από άλλη χώρα και άλλο θρήσκευμα που έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα και μπαίνει τυχαία σε μία εκκλησία, ενώ τελείται η Θεία Λειτουργία.

Γράψτε ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) για να περιγράψετε στους φίλους σας πίσω στη χώρα σας τί είδατε, πώς νιώσατε, τί σας έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση.

Γιορτές και αγιασμός κάθε ημέρας του χρόνου

Η Εκκλησία έχει αφιερώσει **κάθε μία ημέρα της εβδομάδας** σε κάποιο **σημαντικό ιερό πρόσωπο ή γεγονός ή σύμβολο**, για να τιμηθεί ιδιαίτερα. Οι ημέρες της εβδομάδας είναι κατά σειρά αφιερωμένες ως εξής:

Η **Δευτέρα** είναι αφιερωμένη στους **αγίους Αγγέλους**.

Η **Τρίτη** είναι αφιερωμένη στον **άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο**.

Η **Τετάρτη** είναι αφιερωμένη στην **Παναγία**. Είναι επίσης αφιερωμένη στην **ανάμνηση της προδοσίας του Χριστού** από τον Ιούδα.

Η **Πέμπτη** είναι αφιερωμένη στους **αγίους Δώδεκα Αποστόλους** και στον **άγιο Νικόλαο**.

Η **Παρασκευή** είναι αφιερωμένη στα **άγια Πάθη, στη Σταύρωση και στον θάνατο του Ιησού Χριστού**, όπως επίσης και στον **Σταυρό** του που είναι το πιο ιερό σύμβολο των χριστιανών.

Το **Σάββατο** είναι αφιερωμένο στους **αγίους μάρτυρες**, όπως επίσης και στους **κεκοιμημένους** (λόγω της καθόδου του Χριστού στον Άδη κατά την ημέρα του Σαββάτου).

Η **Κυριακή** είναι αφιερωμένη στον **Κύριο Ιησού Χριστό** (γι' αυτό και ονομάζεται Κυριακή-ημέρα του Κυρίου) και στην **Ανάστασή** του.

Επίσης, **κάθε ημέρα του χρόνου** η Εκκλησία έχει ορίσει τη **γιορτή ενός ή περισσότερων αγίων**. Γι' αυτό έχουν δημιουργηθεί ύμνοι που ψάλλονται προς τιμήν τους στον εσπερινό και στον όρθρο πριν τη Θεία Λειτουργία και περιγράφουν βασικά χαρακτηριστικά από τη ζωή, τη διδασκαλία, αλλά και το έργο ή το μαρτύριο των αγίων αυτών.

Μυστήρια και αγιασμός κάθε πλευράς της ζωής

Η λέξη «**μυστήριο**» προέρχεται από το ρήμα «**μύω**», που σημαίνει κλείνω το στόμα και τα μάτια μου, για να μη δω ή να μην πω κάτι που είναι μυστικό.

Η λέξη έχει δύο σημασίες:

- Στην πρώτη, με τη λέξη «μυστήριο» εννοούμε όλες τις βαθιές και πάνω από τον νου και τη λογική του ανθρώπου **αλήθειες, που μόνο με την πίστη μπορεί κανείς να γνωρίσει**.
- Στη δεύτερη, με τη λέξη «Μυστήριο» εννοούμε κάποιες **ιερές πράξεις** της Εκκλησίας, που έχουν γίνει για πρώτη φορά από τον ίδιο τον Χριστό και τους Αποστόλους και από τότε συνεχίζουν να γίνονται στην Εκκλησία στο όνομά του και στο όνομα της Αγίας Τριάδας. Τα Μυστήρια οδηγούν και εκφράζουν την Εκκλησία ως Σώμα του Χριστού, προσφέρουν στους Χριστιανούς τη θεία χάρη και κάνουν τους πολλούς και διαφορετικούς ανθρώπους μία κοινότητα πίστες, λατρείας και ζωής.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία με επίκεντρο τη **Θεία Ευχαριστία** τελούνται και τα ακόλουθα **Μυστήρια**: το **βάπτισμα**, το **χρίσμα**, η **εξομολόγηση**, ο **γάμος**, το **ευχέλαιο** και η **ιεροσύνη**. Με αυτόν τον τρόπο, αγιάζονται όλες οι πλευρές της ζωής του χριστιανού και οικοδομείται η ενότητα της Εκκλησίας.

Ευχέλαιο τη Μεγάλη Τετάρτη

Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό των Μυστηρίων είναι ότι δεν αφορούν κάποιον ατομικά αλλά ολόκληρη την κοινότητα της Εκκλησίας. Γι' αυτό άλλωστε και τελούνται μέσα σε μια κοινότητα ανθρώπων και όχι ιδιωτικά.

Η σημασία της χριστιανικής λατρείας για τους πιστούς

Όλα όσα υπάρχουν και γίνονται μέσα στον ναό έχουν ένα νόημα στη χριστιανική λατρεία. Όλοι και όλα κάτι θέλουν να πουν. Υπάρχει μια τάξη σε όλα και γι' αυτό λέγεται και Λογική λατρεία. Με αυτό τον όρο εννοούμε ότι οι πιστοί καταλαβαίνουν ό,τι συμβαίνει κάθε στιγμή σε κάθε ακολουθία, συμμετέχουν όλοι, συμπροσεύχονται και δεν παρακολουθούν σαν να είναι σε θέατρο ή σε συναυλία. Ο ιερέας και οι ψάλτες δεν υμνούν μόνο αυτοί τον Θεό, αλλά όλοι μαζί οι πιστοί είναι στη φωνή του ιερέα και των ψαλτών, στο χέρι του ιερέα όταν θυμιατίζει τις εικόνες, όταν τελεί τα Μυστήρια.

Σε κήρυγμά του ένας σύγχρονος επίσκοπος τονίζει:

«Η Θεία Λατρεία είναι Λογική Λατρεία, δεν είναι μαγική και αυτό είναι κάτι που πρέπει ιδιαίτερα να το προσέξουμε, γιατί πολλές φορές παρασυρόμαστε και ο τρόπος συμμετοχής μας στη Λατρεία μας αποκτά κυριολεκτικά ένα μαγικό χαρακτήρα. Στη Λατρεία της Εκκλησίας μας ο χρόνος σταματά, εδώ και τώρα συμβαίνουν τα πάντα, μετέχουμε της αιωνιότητας και αυτή η Λατρεία δεν γίνεται με μαγικό τρόπο... είναι Λογική Λατρεία, είναι συμμετοχή ψυχής και σώματος, νου και καρδιάς... Έτσι γινόμαστε μέτοχοι αυτής της Λατρείας και στη Θεία Ευχαριστία συλλειτουργούμε όλοι μαζί... Η Λατρεία μας είναι συμμετοχή όλων, μηδενός εξαιρουμένου, και δεν είναι η Λατρεία των αναμάρτητων, αλλά των αγίων. Ποιών αγίων; Των πιστών. Έτσι τους ονομάζει η Εκκλησία μας από τα πρώτα χρόνια. Έτσι μας θέλει η Εκκλησία. Εν δυνάμει είμαστε όλοι άγιοι, αφού μετέχουμε στο Μυστήριο. Όχι αναμάρτητοι, αλλά αγωνιστές, με συγχώρεση και μετάνοια... Αυτή είναι η Λατρεία μας, γι' αυτό δεν πρέπει να είμαστε μόνο ακροατές αυτής της Λατρείας, ούτε, πολλώ μάλλον, θεατές. Δεν μπορεί η Λατρεία μας να είναι θέαμα, αλλά χώρος συνειδητής συμμετοχής μας, αν θέλουμε να είναι ζωντανή Λατρεία στον ζωντανό Θεό...»

Πάμε Εκκλησία, Ι.Μ. Δημητριάδος, Γραφείο Νεότητας

Ιδέα για δραστηριότητα

Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και συζητήστε στην τάξη: τι σημαίνει να αντιλαμβανόμαστε την πίστη ως μαγεία; Είναι αρκετό να πιστεύουμε ότι το να είμαστε στον χώρο και μόνο της εκκλησίας μας κάνει "καλούς πιστούς";

Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας: η καρδιά της Θείας Λειτουργίας και της εκκλησιαστικής ζωής

Το μυστήριο αυτό ιδρύθηκε από τον ίδιο τον Χριστό την ημέρα του Μυστικού Δείπνου στην Ιερουσαλήμ. Ήταν η τελευταία φορά που ο Ιησούς έτρωγε με τους μαθητές του.

Μυστικός Δείπνος, Άγιο Όρος, 14ος αι.

Μυστικός Δείπνος, Κρήτη, 16ος αι.

Από τα Ευαγγέλια

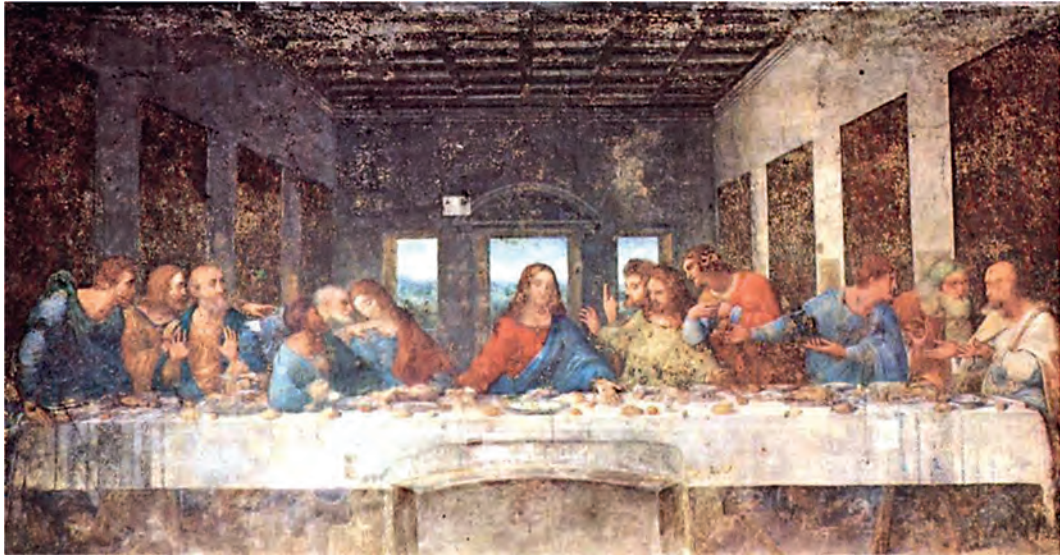
Πλησίαζε το ιουδαϊκό Πάσχα και οι μαθητές ρώτησαν τον Ιησού πού να ετοιμάσουν το πασχαλινό δείπνο. Κι αυτός τους είπε να πάνε στην πόλη και να βρουν έναν συγκεκριμένο άνθρωπο και να του πουν ότι ο Διδάσκαλος (ο Χριστός) θα γιορτάσει στο σπίτι του το Πάσχα μαζί με τους μαθητές του.

Έτσι και έγινε. Όταν βράδιασε, κάθισαν όλοι στο τραπέζι. Κι εκεί που έτρωγαν είπε: «Αλήθεια σας λέω, κάποιος από σας θα με προδώσει». Αυτοί πολύ λυπημένοι άρχισαν να ρωτούν

Μυστικός Δείπνος, Κατακόμβη Αγίας Δομιτίλλας, Ρώμη

ένας ένας: «Μήπως εγώ Κύριε;» και «Ποιος είναι Κύριε;» Αυτός τους είπε: «Είναι εκείνος στον οποίο θα δώσω ένα κομμάτι ψωμί, αφού το βουτήξω στο πιάτο». Ρώτησε κι ο Ιούδας που τον πρόδωσε: «Μήπως είμαι εγώ, Διδάσκαλε;». Κι ο Ιησούς του απάντησε: «Και βέβαια, εσύ όπως το είπες» και του έδωσε ένα κομμάτι ψωμί που είχε βουτήξει στο πιάτο. Τότε ο Ιούδας, αφού το πήρε, σηκώθηκε κι έφυγε.

Μυστικός Δείπνος, φρέσκο του Λεονάρντο Ντα Βίντσι, 15ος αι.

Ενώ έτρωγαν, ο Ιησούς πήρε το ψωμί κι αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, το έκοψε κομμάτια και το έδωσε στους μαθητές του λέγοντας: «**Λάβετε και φάγετε. Αυτό είναι το σώμα μου που τεμαχίζεται για σας για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες σας**». Ύστερα πήρε το ποτήρι και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τους το έδωσε λέγοντας: «**Πιείτε από αυτό όλοι, γιατί αυτό είναι το αίμα μου, που επισφραγίζει τη νέα διαθήκη και χύνεται για χάρη όλων, για να τους συγχωρεθούν οι αμαρτίες**». Μετά από αυτά, ξανακοίταξε όλους τους μαθητές του και είπε: «Αυτό να το επαναλαμβάνετε πάντοτε για να με θυμάστε». Με αυτά τα λόγια του Χριστού καθιερώθηκε το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας που είναι ο κεντρικός πυρήνας της Θείας Λειτουργίας.

Ιω 13, 21-30, Μτ 26, 20-29, Μκ 14, 17-25, Λκ 22, 14-20

Μυστικός Δείπνος, El Greco, 16ος αι.

Η διαρκής παρουσία του Χριστού στη Θεία Ευχαριστία

Ιωάννης ο Χρυσόστομος

«Είναι παρών και τώρα. Αυτός που κάποτε στόλισε εκείνο το τραπέζι, αυτός στολίζει και την Αγία Τράπεζα. Ούτε άνθρωπος είναι αυτός που κάνει τα προσφερόμενα δώρα Σώμα και Αίμα Χριστού, αλλά αυτός ο ίδιος ο Χριστός, που σταυρώθηκε για χάρη μας».

PG, 49, 380

«Εγώ ειμί ο άρτος της ζωής»: Το αληθινό ψωμί που χαρίζει ζωή

Μετά το θαύμα του χορτασμού των πέντε χιλιάδων ο Χριστός τόνισε σε συνομιλία του με Ιουδαίους: **«Εγώ είμαι ο άρτος της ζωής. Όποιος έρχεται σ' εμένα δεν θα πεινάσει κι όποιος πιστεύει σ' εμένα δεν θα διψάσει ποτέ»** (Ιω. 6,35).

Συνεχίζει και πάλι ο Ιησούς: **«Εγώ είμαι ο άρτος που δίνει τη ζωή. Οι πρόγονοί σας έφαγαν το μάννα στην έρημο, αλλά πέθαναν. Όποιος όμως τρώει απ' αυτόν τον άρτο που κατέβηκε απ' τον ουρανό, αυτός δεν θα πεθάνει. Εγώ είμαι ο άρτος που κατέβηκε από τον ουρανό και χαρίζει τη ζωή. Όποιος φάει απ' αυτόν τον άρτο, θα ζήσει αιώνια. Και ο άρτος που θα δώσω εγώ είναι η σάρκα μου, που θα την προσφέρω για τη ζωή του κόσμου»** (Ιω. 6,48-51).

Και τελειώνει ο Χριστός ως εξής: «Αυτός είναι ο άρτος που κατέβηκε πραγματικά από τον ουρανό, κι όχι το μάννα που έφαγαν οι πρόγονοί σας στην έρημο κι όμως πέθαναν. Όποιος τρώει αυτόν τον άρτο θα ζήσει για πάντα» (Ιω. 6,58-59).

«Τούτο ποιείτε εις την εμήν ανάμνησιν»: Καθιέρωση της Θείας Ευχαριστίας από τον Χριστό

«Μετά την κοινωνία του ποτηρίου, ο Κύριος είπε. **«Τούτο ποιείτε εις την εμήν ανάμνησιν»**, αυτό να κάνετε σε ανάμνησή μου. Η εντολή αυτή υπάρχει στη Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου, μαζί με τα λοιπά λόγια, όπως τα παραδίδει ο απόστολος Παύλος: «κάθε φορά που θα τρώγετε αυτό τον άρτο και θα πίνετε αυτό το ποτήριο θα διακηρύττετε τον θάνατό μου και θα ομολογείτε την ανάστασή μου» (Α΄ Κορ. 11,25-26). Κάθε φορά που η Εκκλησία τελεί τη Θεία Λειτουργία βρίσκεται μπροστά στον Χριστό, που αποθνήσκει και ανασταίνεται επάνω στην αγία Τράπεζα. Πολύ σωστά λοιπόν κάποιος σύγχρονός μας ιερέας και θεολόγος γράφει. **«Ο μυστικός δείπνος συνεχίζεται, δεν επαναλαμβάνεται».**

Επισκ. Διονυσίου Λ. Ψαριανού, Μητροπ. Σερβίων και Κοζάνης, *Η Θεία Λειτουργία*, εκδ. Αποστ. Διακονία, σ. 335

Ιωάννης ο Χρυσόστομος

Οι πιστοί με την ανάμνηση αυτή δεν σκέπτονται απλώς τη θυσία του Χριστού αλλά τη ζουν: «Εκείνη προσφέρουμε και τώρα, αυτήν που τότε προσφέρθηκε, αυτήν που δεν δαπανιέται ποτέ. Διότι αυτό γίνεται για ανάμνηση αυτού που έγινε τότε. Διότι αυτό κάντε, λέει, για τη δική μου ανάμνηση. Όχι άλλη θυσία... αλλά την ίδια πάντοτε τελούμε· μάλλον δε επιτελούμε ανάμνηση θυσίας».

PG 63,191

Το Πάσχα και η ανάμνηση

Ο Χριστός, με το στόμα του ιερού Χρυσοστόμου, μάς εξήγησε το νόημα της αναμνήσεως: «Όπως, λέει στους μαθητές Του, κάνατε εκείνο (το ιουδαϊκό πάσχα) για να θυμάστε τα θαύματα της Αιγύπτου, έτσι να κάνετε και αυτό (το δικό μου πάσχα) για να θυμάστε εμένα». Και συνεχίζει: «Όπως ο Μωϋσής λέει: «Αυτό θα είναι αιώνια ανάμνηση για σας» (Εξοδος 3,15), έτσι και ο Χριστός λέει: «Για να έχετε την ανάμνησή μου μέχρις ότου επανέλθω» (Ιωάννης ο Χρυσόστομος, PG 58,739).

Ιερομονάχου Γρηγορίου, *Η Θεία Λειτουργία Σχόλια*, εκδ. Δόμος, σελ. 281-290

«Λάβετε φάγετε...», «Πίετε εξ αυτού πάντες...»: Από τον Μυστικό Δείπνο στη Θεία Ευχαριστία

"Πίετε εξ αυτού πάντες", φορητή εικόνα, Ι.Ν. Αγίου Τίτου Ηράκλειο

Ο Χριστός στον Μυστικό Δείπνο σύνδεσε τον άρτο και τον οίνο (ψωμί και κρασί) με τη σταυρική του θυσία, λέγοντας στους μαθητές του ότι είναι το Σώμα του και το Αίμα του (Μτ 26, 17-30). Τρώγοντας και πίνοντας από αυτά οι μαθητές ενώθηκαν μαζί του και μεταξύ τους (κοινωνήσαν). Από τότε μέχρι σήμερα οι χριστιανοί, επαναλαμβάνοντας με το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας αυτό που έγινε σε εκείνο τον Δείπνο δείχνουν την πίστη τους ότι ο Χριστός σταυρώθηκε για όλους και ενώνονται με τον ίδιο και μεταξύ τους.

Η Θεία Ευχαριστία έχει μεγάλη ιστορία

Οι πρώτοι χριστιανοί συγκεντρώνονταν σε **σπίτια** όπου υμνούσαν και δοξολογούσαν τον Θεό με προσευχές και με ανάγνωση κειμένων των Προφητειών. Θυμούνταν και διηγούνταν τη ζωή και τα θαύματα του Χριστού, έτρωγαν σε κοινά τραπέζια, τις «Αγάπες» και τελούσαν το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, ενώ μοιράζονταν μεταξύ τους ό,τι είχε ο καθένας. Έτσι έκαναν πράξη τον λόγο του Χριστού στους μαθητές του στον Μυστικό Δείπνο να συγκεντρώνονται στο όνομά του και να κοινωνούν το Σώμα του και το Αίμα του.

Αγάπες, τοιχογραφία σε κατακόμβη της Ρώμης

Όταν άρχισαν οι διωγμοί, τότε διαχωρίστηκαν οι «Αγάπες» από το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Οι χριστιανοί μαζεύονταν σε κρυφά και μακρινά μέρη από τα μάτια των ειδωλολατρών και ακόμη σε σπήλαια και **κατακόμβες**. Εκεί έθαβαν σε τάφους και τους αγίους που είχαν μαρτυρήσει για τον Χριστό. Σε πολλές περιπτώσεις το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας γινόταν πάνω στον τάφο του μάρτυρα. Γι' αυτό και μέχρι σήμερα, όταν εγκαινιάζεται ένας ναός γίνεται ειδική τελετή αγιασμού της αγίας Τράπεζας με μικρά τεμάχια λειψάνων μαρτύρων.

Κατόπιν, όταν σταμάτησαν οι διωγμοί, άρχισαν να κτίζονται παντού **ναοί** με διάφορους ρυθμούς (βασιλικές, με τρούλους ή όχι κ.ά.), μικροί και μεγάλοι κι εκεί πλέον να συγκεντρώνονται οι πιστοί για τα υπόλοιπα μυστήρια και τις ακολουθίες αλλά πάνω απ' όλα για το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Το μυστήριο αυτό είναι η **καρδιά της εκκλησιαστικής ζωής** γιατί δίνει νόημα σε όλα τα άλλα μυστήρια. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλα τα μυστήρια στην πρώτη Εκκλησία ήταν ενσωματωμένα μέσα στη Θεία Λειτουργία. Με τον καιρό αποκόπηκαν σταδιακά και τελούνται αυτόνομα εκτός από το μυστήριο της ιεροσύνης, το οποίο, σε όλους τους βαθμούς (διάκονος, ιερέας, επίσκοπος) τελείται πάντοτε μέσα στη Θεία Λειτουργία.

Στα πρωτοχριστιανικά χρόνια δεν υπήρχε σταθερό κείμενο για τις ευχές της Θείας Ευχαριστίας. Οι λειτουργοί (ιερείς) της εποχής εκείνης, με ελεύθερη έμπνευση που περιλάμβανε όμως και τα λόγια του Χριστού στον Μυστικό Δείπνο, έλεγαν προσευχές πριν να κοινωνήσουν οι πιστοί. Δημιουργήθηκαν έτσι από στόμα σε στόμα (προφορικά) οι πρώτες ευχές για

το μεγάλο αυτό μυστήριο. Μετά το τέλος των διωγμών, όλες αυτές οι προφορικές παραδόσεις καταγράφηκαν και, έτσι, δημιουργήθηκαν τα πρώτα κείμενα Λειτουργιών (Λειτουργία αγίου Ιακώβου, αγίου Μάρκου κ.ά.).

Όταν μετά τον 4ο αιώνα μ.Χ. εμφανίστηκαν πολλές αιρέσεις, οι Πατέρες και οι διδάσκαλοι της Εκκλησίας, για να τις αντιμετωπίσουν, έγραψαν πολλά συγγράμματα και ευχές για τη Θεία Ευχαριστία. Τα έργα αυτά διαμορφώθηκαν σε καινούριες Λειτουργίες με το όνομά τους. Έτσι έχουμε τη Λειτουργία του Μ. Βασιλείου, τη Λειτουργία του αγίου Γρηγόριου του Θεολόγου, τη Λειτουργία του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου κ.ά.. Αυτές οι Λειτουργίες με μικρές προσθέσεις και αφαιρέσεις ευχών τελούνται μέχρι σήμερα με κυριότερη σε συχνότητα του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, ενώ του Μ. Βασιλείου που είναι αρχαιότερη, δέκα φορές μέσα σε ένα έτος.

Το ίδιο και η **γλώσσα της Θείας Ευχαριστίας** εξελίχθηκε μέσα στον χρόνο ανάλογα με τον τόπο που διαδιδόταν ο χριστιανισμός. Έτσι από τα **αραμαϊκά** που ήταν η γλώσσα που μιλούσε ο Χριστός και παρέδωσε το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας στους μαθητές του στον Μυστικό Δείπνο, πέρασε στα **ελληνικά** που ήταν η γλώσσα στην οποία γράφτηκαν οι Λειτουργίες των Πατέρων της Εκκλησίας. Αργότερα το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας μεταφράστηκε στα λατινικά, στις σλαβικές γλώσσες, στις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες και μέσω της ιεραποστολής, στις αφρικανικές και ασιατικές γλώσσες.

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Ο Ιησούς στον Μυστικό Δείπνο «έδωσε τον εαυτό Του»: Εξηγήστε τη φράση ανατρέχοντας σε γεγονότα από τη ζωή του Χριστού που γνωρίζετε και όπου φαίνεται τί προσέφερε στους ανθρώπους (συμπάθεια, αγάπη, έλεος, συμβουλή, παρηγοριά, εμπιστοσύνη κ.ά.).
2. Γιατί ο Ιησούς επέλεξε τον άρτο και τον οίνο για να συμβολίσει τον εαυτό του; Σε ποιες άλλες εκδηλώσεις της εκκλησιαστικής ζωής βρίσκουμε αυτά τα δύο υλικά;
3. Συζητήστε τη σημασία της λέξης «κοινωνία» για την ονομασία του μυστηρίου. Γιατί είναι ταιριαστή αυτή η λέξη; Τι σημαίνει;

Βρείτε **ομόρριζες** λέξεις και συζητήστε ποια μπορεί να είναι η **αντίθετη** λέξη ή έννοια.

Δρώμενα της Θείας Ευχαριστίας μέσα στη Θεία Λειτουργία

Η «Θεία Λειτουργία» σημαίνει «ιερό έργο του λαού», επειδή παράγεται από τις λέξεις **Θεία** = ιερή, ενώ «λειτουργία», από τις λέξεις **λείτος** (=λαός) + **έργο**.

Ο πιστός λαός συμμετέχει στο έργο αυτό με τα δώρα του (ψωμί – πρόσφορο, κρασί-νάμα, καθαρό κερί, ελαιόλαδο), ό,τι δηλαδή χρειάζεται για να τελεστεί η Θεία Ευχαριστία. Ακόμη συμμετέχει με την ψαλμωδία, τις κοινές δεήσεις και τέλος με τη συμμετοχή του στη Θεία Κοινωνία.

«Στη Θεία Λειτουργία η Εκκλησία, μας καλεί να συμμετάσχουμε όχι ως θεατές, αλλά ως συλλειτουργοί του λειτουργού ιερέα. Αυτό επιτυγχάνεται... όταν γνωρίζουμε το τί, πώς, πότε και γιατί συμβαίνει ό,τι συμβαίνει από αυτά που τελούνται στη Λατρεία»

π. Γ. Κουγιουμτζόγλου, *Πάμε Εκκλησία*, Ι.Μ. Δημητριάδος, Γραφείο Νεότητας, σελ. 79

1. Σύναξη των πιστών στον ναό με το κύπημα της καμπάνας

Το πρωί της Κυριακής ή κάποιας γιορτής η καμπάνα του ναού χτυπάει χαρμόсуνα και καλεί τους πιστούς να έρθουν στη σύναξη αυτή για τη Θεία Λειτουργία. Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός εξηγώντας τη σημασία που έχει για τους χριστιανούς το κύπημα της καμπάνας, συμβουλεύει: *«Από τον Χριστόν μη χωρίζεσθε και από την Εκκλησίαν. Ακούτε τον ιερέα οπού σημαίνει; Ευθύς να σηκώνεσθε, να νίπτεσθε, και να πηγαίνετε εις την εκκλησίαν, να ακούετε την Ακολουθίαν με προσοχήν. Ομοίως και την θείαν Λειτουργίαν... Ακόμη, μάθετε, αδελφοί μου, ο Νώε, αφού έκαμεν την κιβωτόν και εμαζώχθησαν όλα τα ζώα μέσα, το ταχύ άνοιγεν την κιβωτόν και πήγαιναν και έβοσκαν, και το εσπέρας βαρούσε το σήμαντρον και όλα εμαζώνονταν εις την κιβωτόν· και από τότε εβγήκεν ο σήμαντρος και σημαίνουν οι ιερείς. Ο σήμαντρος σημαίνει σημαίαν των ανθρώπων, ο ιερεύς κήρυκας της κιβωτού, κιβωτός είναι η αγία Εκκλησία μας· και όσοι αδελφοί σέβουν μέσα εις την Εκκλησίαν, θέλουν συγχωρηθούν τα αμαρτήματά τους»* (Διδαχή Η').

2. Ψωμί και κρασί

Πριν αρχίσει η Θεία Λειτουργία γίνεται η ακολουθία του όρθρου στον ναό. Οι πιστοί πηγαίνοντας στον ναό, είτε όταν ξεκινάει η ακολουθία αυτή, είτε από το προηγούμενο απόγευμα στον εσπερινό, προσφέρουν στον Θεό δώρα που έφτιαξαν από σιτάρι και σταφύλι, τους καρπούς αυτούς της γης που από τα πανάρχαια χρόνια αποτελούν βασική τροφή του ανθρώπου. Είναι το πρόσφορο (άρτος) με στρογγυλή σφραγίδα επάνω του και το νάμα (οίνος).

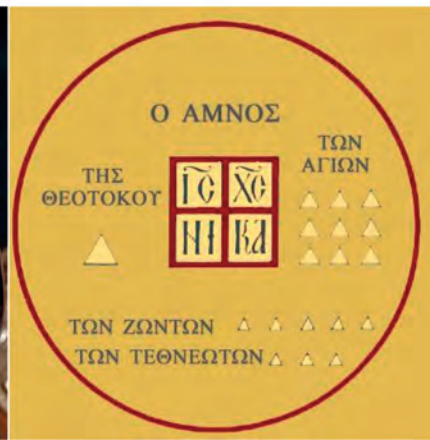
Ο ιερέας κατά τη διάρκεια της ακολουθίας του Όρθρου τελεί την Προσκομιδή δηλαδή προετοιμάζει τα τίμια Δώρα των πιστών (τον άρτο και τον οίνο) για τη Θεία Ευχαριστία μέσα στο άγιο Βήμα, σε ειδικό τόπο που βρίσκεται στο αριστερό μέρος του και λέγεται αγία Πρόθεση.

Εκεί διαβάζει ευχές και με τη λόγχη κόβει από τον άρτο το τετράγωνο κομμάτι της σφραγίδας ενός από τα πρόσφορα, με το όνομα του Ιησού Χριστού. Η σφραγίδα αυτή λέγεται «Αμνός» και συμβολίζει τον Χριστό που έρχεται να θυσιαστεί για τους ανθρώπους.

Χύνει στο άγιο Ποτήριο κρασί και νερό και κατόπιν βγάζει από όλα τα υπόλοιπα πρόσφορα των πιστών μερίδες, μικρά κομμάτια που τα τοποθετεί κι αυτά δίπλα στον «Αμνό» κι όλα μαζί στο Δισκάριο. Είναι οι μερίδες για την Παναγία, τους αγγέλους, τους αγίους αλλά και για τους «ζώντες και τεθνεώτες» πιστούς για τους οποίους παρακαλεί για καθέναν, έναν έναν ονομαστικά τον Κύριο. Έτσι, πλέον, όλη η Εκκλησία βρίσκεται

πάνω στο Δισκάριο και σε λίγο στη Θεία Λειτουργία θα ενωθούν και το Σώμα του Χριστού (ο «Αμνός») με όλες τις υπόλοιπες μερίδες αλλά και με το Αίμα του Χριστού στο άγιο Ποτήριο. Αφού τελειώσει ο ιερέας τη μνημόνευση καλύπτει τα τίμια Δώρα στο Δισκάριο καθώς και το άγιο Ποτήριο πρώτα ξεχωριστά με ένα κάλυμμα το καθένα αλλά και τα δυο μαζί με ένα μεγαλύτερο, που ονομάζεται «Αέρας». Τα τίμια Δώρα μένουν σκεπασμένα στην αγία Πρόθεση μέχρι τη Μεγάλη Είσοδο.

3. Η Βασιλεία του Θεού, ο στόχος της πορείας

Αμέσως μετά τη Δοξολογία αρχίζει η Θεία Λειτουργία, όταν ο ιερέας, από την Ωραία Πύλη, λέει με δυνατή φωνή:

«Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος». Αυτό σημαίνει ότι οι πιστοί βρίσκονται κιόλας μέσα στον καινούριο κόσμο που βασιλεύει ο Θεός.

4. Δεήσεις και ευχές για όλους και για όλα

Οι πρώτες δεήσεις «Υπέρ της ειρήνης... της πόλεως... ευκρασίας... των καρπών... αιχμαλώτων» αναφέρονται στον κόσμο «σύμπαντα», δηλαδή σε ολόκληρο τον κόσμο, χωρίς εξαίρεση, και ζητούν από τον Θεό την ειρήνη και την ενότητα των Εκκλησιών, του κλήρου και του λαού.

Οι πιστοί προσεύχονται για κάθε πόλη και χώρα και για όλους όσους κατοικούν σ' αυτές. Προσεύχονται για να είναι καλές οι καιρικές συνθήκες, κατάλληλες για την καρποφορία της γης και προπάντων ειρηνικές. Θυμούνται ακόμη τους ταξιδιώτες, τους αρρώστους, τους πονεμένους, τους αιχμαλώτους. Παρακαλούν τον Θεό να τους προφυλάξει από τα μεγάλα κακά, που είναι τα θλιβερά γεγονότα, η οργή η δική μας ή των άλλων, οι κίνδυνοι κάθε λογής και οι διάφορες καταστάσεις ανάγκης.

Το όνομα της Παναγίας και όλων των αγίων, που ζητούν τη μεσιτεία τους, τους θυμίζει ότι κι αυτοί είναι παρόντες και μαζί τους όλα τα μέλη της Εκκλησίας που έχουν φύγει από τη ζωή.

5. Μικρή Είσοδος: Το Ευαγγέλιο μεταφέρεται με πομπή στο μέσο του ναού

Ο ιερέας παίρνει στα χέρια του από την αγία Τράπεζα το Ευαγγέλιο και βγαίνει όχι από την ωραία Πύλη, αλλά από τη βόρεια. Οι πιστοί κοιτάζουν το Ευαγγέλιο, καθώς μεταφέρεται από τον ιερέα, σαν να βλέπουν τον Χριστό, που πρωτοπαρουσιάζεται για να αρχίσει να κηρύττει. Φθάνει στην ωραία Πύλη κι εκεί υψώνει το Ευαγγέλιο και λέει: «*Σοφία! Ορθοί!*». Δηλαδή «Ας σταθούμε όρθιοι μπροστά στον Χριστό και το Ευαγγέλιο του».

6. Ιερείς και λαός δοξάζουν τον Θεό με ψαλμούς και ύμνους

Ενώ ο ιερέας μπαίνει στο άγιο Βήμα, ο λαός ψάλλει τους ύμνους που περιγράφουν τη γιορτή της ημέρας και το άγιο πρόσωπο ή γεγονός στο οποίο είναι αφιερωμένος ο ναός και έχει το όνομά του. Ακόμη τον Τρισάγιο ύμνο «*Άγιος ο Θεός, άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς*».

7. Ακούγοντας και κατανοώντας τον λόγο του Θεού

Ακολουθούν τα αναγνώσματα. Πρώτα ο **Απόστολος**, δηλαδή περικοπή από το κήρυγμα των αποστόλων που διαβάζει ο ψάλτης και αμέσως μετά το **Ευαγγέλιο**, δηλαδή περικοπή από την εξιστόρηση της ζωής του Χριστού όπως την κατέγραψαν οι τέσσερις ευαγγελιστές στα βιβλία τους που διαβάζει ο ιερέας. Αμέσως μετά, ο ιερέας κάνει συνήθως κήρυγμα σχετικά με τον Απόστολο και το Ευαγγέλιο που μόλις πριν λίγο ακούστηκαν, όπου αναλύει στους πιστούς τα βαθύτερα νοήματά τους.

8. Μεγάλη Είσοδος: Τα δώρα μεταφέρονται στην Αγία Τράπεζα

Μετά τον χερουβικό ύμνο *«Οι τα Χερουβείμ μυστικώς ει-
κονίζοντες...»* στον οποίο αναφέρεται ότι οι πιστοί μοιά-
ζουν με τους αγγέλους Χερουβίμ αφού υμνούν κι αυτοί
τον Θεό, ο ιερέας παίρνει στα χέρια του τα Τίμια Δώρα
από την αγία Πρόθεση και
βγαίνει από το ιερό. Προ-
χωρά αργά ενώ προπορεύ-
ονται οι λαμπάδες και τα

θυμιάματα και πριν μπει στο ιερό σταματά και απαγγέλλει ευ-
χές για ζώντες και κεκοιμημένους πιστούς. Κατόπιν, τοποθετεί
τα Τίμια Δώρα στην αγία Τράπεζα για να γίνει ο αγιασμός τους.
Η μεταφορά αυτή των Τιμίων Δώρων συμβολίζει τη θριαμβική
είσοδο του Ιησού στην Ιερουσαλήμ, βαδίζοντας προς τα πάθη
Του όπου ο λαός τον υποδέχθηκε φωνάζοντας *«Ωσαννά»*.

9. Ο ασπασμός της αγάπης και το Σύμβολο της Πίστεως

Μετά από μια δέηση ο ιερέας καλεί όλους τους πιστούς *«Αγα-
πήσωμεν αλλήλους, ίνα εν ομονοία ομολογήσωμεν»* δηλαδή
*«Ας αγαπήσουμε ο ένας τον άλλο, ώστε με ομόνοια και αγάπη
να ομολογήσουμε την πίστη μας στον Θεό»*. Τα παλιά χρόνια οι
πιστοί σε αυτό το σημείο ασπάζονταν ο ένας τον άλλο. Χωρίς
συμφιλίωση και αγάπη δεν μπορεί κανένας πιστός να πλησιά-

σει στη Θεία Κοινωνία που ακολουθεί.

Σήμερα ο ασπασμός της αγάπης γίνεται μόνο αν συλλειτουργούν κι άλλοι ιερείς, μεταξύ τους.
Ακολουθεί η ομολογία των πιστών στον Τριαδικό Θεό με το *«Πιστεύω εις ένα Θεόν...»* που οι
ψάλτες και ο λαός το απαγγέλλουν αργά, δυνατά και καθαρά. Έτσι αφού όλοι ανταλλάξουν
ασπασμούς αγάπης, ομολογούν την κοινή τους πίστη που τους ενώνει.

10. Αγία Αναφορά: Τα δώρα των ανθρώπων αφιερώνονται στον Θεό

Πλησιάζει πλέον η πιο ιερή στιγμή της Θείας Λειτουργίας
γι' αυτό ο ιερέας εκφωνεί *«Στώμεν καλώς...»* δηλαδή *«Να
σταθούμε με προσοχή και σεβασμό τώρα που θα προσφέ-
ρουμε την αγία Θυσία που αναφέρεται (ανεβαίνει) στον
Θεό»*. Και συνεχίζει σε διάλογο με τους πιστούς *«Άνω σχώ-
μεν τας καρδιάς»* που απαντούν *«Έχομεν προς τον Κύριον»*.
Δηλαδή *«Ας υψώσουμε τις καρδιές μας»* και η απάντηση
των πιστών *«Τις έχουμε στραμμένες προς τον Κύριο»*. Ακο-
λουθεί ο επινίκιος ύμνος *«Άγιος, άγιος, άγιος Κύριος Σαβα-
ώθ...»* με τον οποίο άνθρωποι και άγγελοι υμνούν τη νίκη του Χριστού απέναντι στον θάνατο.

11. Επίκληση του Αγίου Πνεύματος

Ο ιερέας εκφωνεί τώρα τα λόγια του Χριστού στον Μυστικό Δείπνο: *«Λάβετε φάγετε...», «Πίετε εξ αυτού πάντες...»* και *«Τα σα εκ των σων σοι προσφέρωμεν κατά πάντα και δια πάντα»*. Δηλαδή «Από τα δικά Σου αγαθά που μας δίνεις, σου προσφέρουμε τα δικά Σου δώρα (το ψωμί και το κρασί), όπως ακριβώς μας τα πρόσφερες (στον Μυστικό Δείπνο) και το κάνουμε αυτό για να σε ευχαριστήσουμε για όλα».

Εδώ οι πιστοί αναγνωρίζουν ότι τίποτα από όσα έχουν και υπάρχουν γύρω τους δεν είναι δικά τους, αλλά όλα είναι του Θεού και γι' αυτό τον ευχαριστούν. Η Εκκλησία τώρα προσεύχεται για να έρθει το Άγιο Πνεύμα και να καθαγιαστούν τα Τίμια Δώρα και ο ιερέας λέει: *«Σε παρακαλούμε και δεόμαστε και ικετεύουμε, στείλε το Πνεύμα Σου το Άγιο σε*

εμάς και σε αυτά εδώ τα Δώρα... Και κάνε αυτόν τον άρτο, τίμιο Σώμα του Χριστού Σου, και αυτόν τον οίνο, τίμιο Αίμα του Χριστού Σου, μεταβάλλοντάς τα με το Άγιο Πνεύμα Σου...». Η αγάπη του Θεού σε αυτό το σημείο της Θείας Λειτουργίας μεταβάλλει τα δώρα του λαού σε δώρα του Θεού, σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Και η Αγία Αναφορά κλείνει με ευχαριστήριες ευχές προς την Παναγία που αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ Θεού και ανθρώπων.

12. Κυριακή προσευχή: Τα παιδιά του Θεού προσεύχονται στον Πατέρα τους

Έρχεται και η στιγμή πλέον οι πιστοί να μιλήσουν απευθείας στον Θεό σαν Πατέρα και να πουν την Κυριακή προσευχή *«Πάτερ ημών...»*.

Ο «επιούσιος» άρτος που ζητούν δεν είναι μόνο το καθημερινό ψωμί αλλά την ώρα αυτή είναι και το Σώμα του Χριστού που σε λίγο θα κοινωνήσουν. Γι' αυτό ζητούν συγχώρεση για ό,τι άσχημο έχουν πράξει αφού βέβαια πρώτα έχουν συγχωρέσει όσους έχουν φταίξει σε κάτι απέναντί τους.

13. Θεία Κοινωνία και Μετάληψη

Ο ιερέας σε λίγο λέει: *«Πρόσχωμεν. Τα άγια τοις αγίοις»* που σημαίνει ότι τα άγια επιτρέπεται να δοθούν σε αυτούς που είναι προετοιμασμένοι και αγωνίζονται να φτάσουν στην αγιότητα. Υψώνει το Σώμα του Χριστού κατόπιν το τεμαχίζει και τέλος το ενώνει με το Αίμα του Χριστού.

Αφού πρώτα κοινωνήσουν οι ιερείς μέσα στο άγιο Βήμα, η Ωραία Πύλη ανοίγει και ο διάκονος ή ο ιερέας εμφανίζεται με υψωμένο το άγιο Ποτήριο και καλεί τους πιστούς να κοινωνήσουν, λέγοντας: *«Μετά φόβου Θεού πίστεως και αγάπης προσέλθετε»*. Δηλαδή

«Ελάτε με σεβασμό, πίστη και αγάπη να κοινωνήσετε». Έτσι πλέον οι χριστιανοί, κοινωνώντας τον Χριστό, γίνονται παιδιά του Θεού και αδέλφια μεταξύ τους.

14. «Είδομεν το φως το αληθινόν»

Μετά τη Θεία Κοινωνία ο ιερέας καλεί τους πιστούς για τελευταία φορά να πουν ευχαριστήρια προσευχή και κατόπιν όλοι με πανηγυρικό τόνο αναφωνούν σαν ένα

τραγούδι αναστάσιμης χαράς, ότι *«Είδαμε το φως το αληθινό, πήραμε το επουράνιο άγιο Πνεύμα, βρήκαμε πίστη αληθινή, προσκυνώντας την αδιαίρετη αγία Τριάδα, γιατί αυτή μας έσωσε»*.

15. Αντίδωρο για όλους, απόλυση

Αφού ο ιερέας μνημονεύσει την Παναγία, τους αγίους της ημέρας και άλλους πολλούς αγίους που τους καλεί να βοηθούν τους πιστούς, με το *«Δι' ευχών...»* τελειώνει τη Θεία Λειτουργία και μοιράζει το αντίδωρο σε όλους τους πιστούς, είτε κοινωνήσαν είτε όχι για να έχουν όλοι οι πιστοί την ευλογία του Χριστού.

Ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας σημειώνει χαρακτηριστικά: *«Οι δε (πιστοί) με ευλάβεια μεγάλη το δέχονται (το Αντίδωρο) και φιλούν το χέρι (του ιερέα), που πριν λίγο άγγιξε το Πανάγιο Σώμα του Σωτήρος Χριστού και αφού έλαβε και δέχθηκε από εκεί τον αγιασμό μπορεί να τον μεταδώσει και σε αυτούς που τον αγγίζουν»*.

Νικολάου Καβάσιλα, *Εις ερμηνείαν της Θείας Λειτουργίας*, κεφ. μστ'

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Ερευνήστε ποια προετοιμασία χρειάζεται για την παρασκευή του προσφόρου. Πώς μπαίνει η σφραγίδα πάνω του; Αναζητήστε παραδοσιακές συνταγές για το πρόσφορο, δοκιμάστε να ζυμώσετε στην τάξη και συζητήστε τις εντυπώσεις σας.
2. Τώρα που γνωρίσατε τη Θεία Λειτουργία, φτιάξτε μικρά σκίτσα με τα κύρια μέρη της ή παγωμένες εικόνες που θα βγάλετε φωτογραφία. Μπορείτε να αναρτήσετε τις δημιουργίες σας σε έναν τοίχο της τάξης ή σε σχοινί με μανταλάκια. Προσοχή στη σειρά!

Η Εκκλησία γίνεται το Σώμα του Χριστού

Ο Χριστός μοιάζει με το σώμα, που ενώ είναι ένα έχει πολλά μέλη· και όλα τα μέλη του σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα...

Αν έλεγε το πόδι: «Δεν είμαι χέρι, λοιπόν δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε να ανήκει στο σώμα;

Και αν έλεγε το αυτί: «Δεν είμαι μάτι, λοιπόν δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε να ανήκει στο σώμα;

Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα μάτι, πώς θα μπορούσε κανείς να ακούσει; Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα αυτί, πώς θα μπορούσαμε να μυρίσουμε;...

Αν όλα ήταν ένα μονάχα μέλος, θα υπήρχε πουθενά το σώμα; Ενώ τώρα υπάρχουν πολλά μέλη, αλλά ένα μόνο σώμα. Και δεν μπορεί να πει το μάτι στο χέρι: «Δεν έχω την ανάγκη σου», ούτε το κεφάλι στα πόδια: «Δε σας χρειάζομαι».

Αντίθετα, τα μέλη του σώματος που φαίνονται να είναι τα πιο αδύναμα είναι τα πιο αναγκαία ...

Ο Θεός συναρμολόγησε το σώμα ... ώστε να μην υπάρχει πόλεμος μέσα στο σώμα, αλλά τα μέλη να φροντίζουν το ένα το άλλο. Πραγματικά, όταν υποφέρει ένα μέλος, συμπάσχουν όλα τα μέλη· κι όταν τιμάται ένα μέλος, χαίρονται μαζί του όλα τα μέλη.

Εσείς όλοι μαζί αποτελείτε το σώμα του Χριστού, και είστε μέλη του ο καθένας σας χωριστά.

Α' Κορ. 12, 12-27

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Πραγματοποιήστε επίσκεψη στον ναό της ενορίας σας και ενημερωθείτε για τα λειτουργικά σκεύη και τα δρώμενα της Θείας Λειτουργίας.
2. Γίνετε δάσκαλοι και δασκάλες για μια Κυριακή: οργανώστε κοινή επίσκεψη της ΣΤ' με την Γ' τάξη σε μία εκκλησία που τελεί τη Θεία Λειτουργία. Πάρτε μαζί το βιβλίο σας και αναλάβετε να εξηγείτε σε ένα μικρό μαθητή ή μια μικρή μαθήτρια τί συμβαίνει σε όλη τη διάρκεια του μυστηρίου.
3. Βρείτε και δείτε στην τάξη βίντεο από διάφορες Θείες Λειτουργίες: απλές, Πανηγυρικές, Πατριαρχικές, στην Ελλάδα, στην Αφρική κλπ. Ποια στιγμιότυπα σας δημιουργούν περιέργεια να μάθετε και άλλες πληροφορίες για όσα συμβαίνουν; Επιλέξτε τα πιο ενδιαφέροντα και σχολιάστε τα στην τάξη.
4. Ταξιδέψτε νοερά στα χρόνια του Βυζαντίου και φανταστείτε μια Θεία Λειτουργία στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης με την παρουσία του Αυτοκράτορα και των ευγενών. Πώς θα ήταν; Γράψτε ή ζωγραφίστε όσα φαντάζεστε.